

ABY WYCHOWYWAĆ TRZEBA POSIĄĆ WIEDZĘ O WYCHOWYWANYCH , TRZEBA TEŻ WIEDZIEĆ JAK WYCHOWYWAĆ.

Dziecko, jego rozwój i potrzeby.

Życie ludzkie M. Żebrowska podzieliła na stadia i są to: niemowlęstwo, wiek poniemowlęcy, wiek przedszkolny, młodszy wiek szkolny, wiek dorastania i okres młodzieńczy. Podziału tego dokonała kierując się tym, że w każdym z tych okresów zachodzą istotne zmiany w świadomości dziecka. Dziecko inaczej ujmuje rzeczywistość. W zależności od okresu inaczej spostrzega, zapamiętuje i myśli. W każdym stadium rozwoju dokonują się też ważne zmiany w zakresie aktywności dziecka. Zmieniają się jego działania i zachowania, które dają się obserwować z zewnątrz. Wprawdzie środowisko wychowawcze takie jak : rodzina i szkoła zachowują ciągłość w oddziaływaniu na dziecko ale stosuje się nieco odmienne formy i sposoby oddziaływania na rozwój osobowości.

Kto to jest uczeń? Uczeń to dziecko w szkole powiada K. Konarzewski. Uczeń szkoły podstawowej to dziecko, które osiąga lat siedem i rozpoczyna naukę w szkole wchodząc tym samym w czwarte stadium rozwoju zwanym młodszym wiekiem szkolnym, a kończy naukę w stadium piątym - zwanym wiekiem dorastania.

Jakie jest? Dziecko jest indywidualnością, swoistością „samą w sobie”. Pomimo intensywnego rozwoju nauk pedagogicznych i psychologicznych wciąż stanowi istotę nieznaną. Jest zagadką. W momencie urodzenia, świadomość dziecka jest wielkim, barwnym i gwałtownym chaosem. Dziecko nie rozumie tego, co obserwuje dookoła siebie. Dopiero w czasie dojrzewania i uczenia, dziecko zaczyna rozumieć swoje otoczenie. Stwierdzono również, że nie ma dwoje dzieci posiadających jednakowe uzdolnienia intelektualne i jednakowe doświadczenia. Nie ma też i takich, które by tak samo rozumiały jakiś jeden przedmiot lub sytuację. Każde dziecko interpretuje swoje przeżycia za pomocą określeń zapamiętanych z przeżyć poprzednich.

Psychologia rozwojowa daje wychowawcom wiedzę o dziecku, daje charakterystykę poszczególnych okresów jego rozwoju.

M. Żebrowska szczegółowo opisuje rozwój fizyczny, motorykę dziecka. Zwraca uwagę na formy działalności: zabawę naukę, twórczość artystyczną, czytelnictwo, pracę – w zależności od okresu. Charakteryzuje procesy poznawcze: wrażenia, spostrzeżenia, pamięć i uczenie się mowę i myślenie. Pokazuje jak w rozwoju kształtuje się osobowość, jak przebiega rozwój uczuć, rozwój społeczny i moralny. Mówi także o trudnościach i zaburzeniach rozwoju. Indywidualność dziecka wymaga od nas stworzenia określonych warunków, potrzebnych do pomyślnego rozwoju zarysowującej się osobowości, która jest celem naszej działalności wychowawczej. Mówiąc najkrócej dziecko potrzebuje zaspokojenia jego potrzeb fizycznych i psychicznych. Praktyka potwierdza, że „w życiu dziecka – dorośli, na których ciąży obowiązek opieki nad nimi, przeważnie daje się zauważyć niewspółmiernie silne zaakcentowanie konieczności zaspokajania potrzeb cielesnych z niepokojącym lekceważeniem wymogów duchowych”. Rodzice zaspokajają potrzebę głodu, ciepła, ubrania ponieważ dziecko sygnalizuje płaczem takie potrzeby, a rodzice uważają je za oczywiste. To, że dziecko ujawnia swoje reakcje i sygnalizuje niedosyt potrzeby psychicznej jest najczęściej niezauważalne, bądź nikt nie odbiera tego jako sygnał tej potrzeby. Najczęściej sygnały te zaliczane są do kategorii objawów niegrzeczności co jest zwalczane i tłumione, bo niezgodne z normami postępowania, które kiedyś, gdzieś i przez kogoś uznane zostały za słuszne. Okazuje się, że lekceważenie potrzeb duchowych dziecka, które wynika z niewiedzy jest błędem wychowawczym, jest błędem, za które dziecko w przyszłości płaci wielką cenę.

N. Han – Ilgiewicz wylicza następujące potrzeby psychiczne dziecka:

- właściwy klimat psychiczny, w którym odbywa się wzrost i rozwój organizmu;
- właściwy układ kontaktów dziecka z innymi ludźmi;
- potrzeba aktywności;
- potrzeba wzrostu i rozwoju;
- potrzeba piękna, wzoru i ideału;
- potrzeba indywidualizacji.

Wiedza o dziecku, znajomość jego potrzeb ale i wzorce moralne są niezbędne w procesie wychowania.

System pojęć obejmujących wyobrażenia dziecka, co dobre a co złe, co ważniejsze, a co mniej ważne, nie powstaje spontanicznie i nie odpowiada wprost psychicznemu rozwojowi. Początkowo dziecko odwzorowuje zachowania dorosłych i przyjmuje pouczenia „na wiarę”. W miarę nabywania własnego doświadczenia, pod wpływem nauki, pogłębia swoje wyobrażenia w tym zakresie. Dojrzałość moralną osiąga wraz z dojrzałością umysłową i społeczną. Wpływ na kształtowanie się pojęć moralnych mają predyspozycje charakterologiczne, poziom umysłowy, poziom kulturalny środowiska domowego, zwyczaje i obyczaje, środowisko społeczne i wpływy wychowawcze.

Pojęcie i rodzaje wychowania

Wychowanie ma charakter historyczny i klasowy. Poczynając od wspólnoty pierwotnej wychowanie przechodziło ogromne przeobrażenia aż do powołania instytucji wychowawczych właściwie, gdzie człowiek spotyka się z celowo zorganizowaną działalnością wychowawczą.

Wychowanie rozumiane jako wszelka aktywność człowieka, stało się przedmiotem zainteresowań zarówno pedagogów, socjologów, psychologów, jak innych nauk, z którymi pedagogika współdziała. To powoduje, że istota wychowania bywa rozumiana i wyjaśniana.

Z socjologicznego punktu wychowanie rozumiane jest jako swobodny proces wrastania w świat wartości oraz jako przystosowanie wychowanka do środowiska biologicznego lub społecznego.

Psychologowie uznają wychowanie za jeden z ważniejszych czynników rozwoju człowieka lub prosty mechanizm kształtowania poglądów, opinii, zachowań i postaw.

Pedagogika traktuje wychowanie jako część szerszego procesu społecznego i wychowanie definiuje jako „świadomie organizowana działalność ludzka, której celem jest wywołanie zmian w osobowości człowieka”.

W procesie wychowawczym osobowość człowieka podlega ciągłej, jakościowej przemianie. Przemiany powinny mieć charakter rozwojowy, powinny mieć kierunek i wartość, a to powinno być postulowane lub akceptowane społecznie. Wychowujący powinien umieć odpowiedzieć sobie na pytanie: Dokąd idę w wychowaniu? Jego wychowawcza działalność utrwali się w osobowości i zaowocuje na finiszu procesu.

Pedagogika wylicza następujące rodzaje wychowania:

- wychowanie umysłowe
- wychowanie moralne
- wychowanie społeczne
- wychowanie estetyczne
- wychowanie fizyczne

W ostatnich latach pojęcie „wychowanie” zastąpiono pojęciem „edukacja”. Nauczyciel towarzysząc w procesie edukacji ma możliwość wzmacniać rozwój wychowanka, czasem go przyspieszać, ma wydobywać to co w młodym człowieku cenne,

lecz jeszcze ukryte, ma wyzwalać jego potencjał twórczy, ma poznawać kim jest – a kim być może.

Wychowanie to złożony proces, w wyniku którego osobowość ma w sposób zaplanowany ulec wzbogaceniu. Przystępując do realizacji procesu trzeba pamiętać o:

- wyborze określonych celów etapowych
- doborze do tych celów takich sytuacji, w których cele mogłyby być realizowane
- skłanianiu wychowanka do wyboru pożądaných wychowawczo form aktywności w poszczególnych sytuacjach.

Jeśli wychowawca, dzięki istniejącej więzi osobistej, ma towarzyszyć, być przewodnikiem to powinien rozwinąć motywację samodoskonalenia oraz stopniowo przeprowadzać dziecko od etapu idealizacji do działań samowychowawczych i samooceny końcowej.

Posługując się językiem technicznym powiem, że osobowość człowieka jest „niezwykłym tworzywem” poddawany „obróbce” podczas procesu wychowania.

Niezwykłość osobowości wymaga od kierującego procesem wychowania rozległej wiedzy o wychowanku i wychowaniu

Opracowała:
Elżbieta Lorenc

Literatura

---

1. Han – Ilgiewicz N. :Potrzeby psychiczne dziecka.
2. Hurlock E. :Rozwój dziecka.
3. Konarzewski K. :Sztuka nauczania – Szkoła.
4. Żebrowska M. :Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży.